

Meditatie

De toekomst van de kerk, vroeger en nu

Nadenken over de toekomst deden mensen ook in een ver verleden al. Tegenwoordig zijn we geneigd over de toekomst vooral beleidsplannen te schrijven en prognoses te berekenen. Wanneer het over de toekomst gaat, hebben we het altijd over de concrete wereld om ons heen. Hoe de toekomst zal zijn, kan niemand weten. Het zijn pogingen er grip op te krijgen. In vroeger eeuwen ging denken over de toekomst vooral over het hiernamaals, over het Hemelse Koninkrijk dat het aardse tranendal ver te boven gaat. De visioenen over die hemelse toekomst waren zo onvoorstelbaar mooi dat het onmogelijk was daar iets van in de dagelijkse werkelijkheid te realiseren. Denken op de toekomst was niet bedoeld om er grip op te krijgen. De visioenen waren eerder een spiegel voor het heden, of een ideaalbeeld dat de goede richting aangeeft.

In de twaalfde eeuw schreef de monnik Bernard van Cluny (niet te verwarren met de theoloog en abt Bernard van Clairvaux) een lang gedicht over de verachting van de wereld. (Zo heette zijn gedicht letterlijk: De Contemptu Mundi: over de verachting van de wereld.) Het is een felle aanklacht tegen corruptie binnen en buiten de kerk, waarbij hij ook priesters, nonnen, bisschoppen, monniken en zelfs Rome op de korrel neemt. (Waarschijnlijk is het hierom dat het gedicht na de Reformatie weer in de belangstelling kwam.) Deze monnik wist precies te verwoorden wat er allemaal fout was in zijn eigen tijd. Maar als het gaat om een toekomstperspectief, grijpt hij terug op Bijbelse beelden. Beeldspraak die onder meer is ontleend aan de beschrijving van het Nieuwe Jeruzalem aan het eind van het boek Openbaring. Hij schrijft geen beleidsplan of blauwdruk of prognose, maar een ideaalbeeld. Als je plannen wil maken hoe in te spelen op veranderende omstandigheden, heb je niets aan zijn gedicht. Maar als je zoekt naar inspirerende teksten die je een spiegel voorhouden van een gedroomd ideaalbeeld, dan is zijn tekst na negenhonderd jaar nog altijd actueel en levendig.

“Guldene hemelstad, zuivere vaderstad, pracht ongeschonden,
die harten neigen doet, en voor wie zwijgen moet èn hart èn monden!

(...)

Roemrijke hemelstad, veilige vaderstad, uw zal'ge kusten,
u zoek ik, u vereer, u zing ik, keer op keer, doel van mijn lusten.

(...)

Maar 'k wandel door de hoop, 'k zoek 't doel van mijnen loop niet met mijn krachten.
Enkel 't geloof geeft kracht tot hopen dag en nacht, tot heil verwachten.”

Zomaar drie coupletten uit het twaalfde-eeuwse lied *Urbs Syon Aurea* (Gouden stad Sion), vertaald door Gerardus van der Leeuw voor de hervormde bundel van 1938. Jan Willem Schulte Nordholt schreef een nieuwe vertaling voor het liedboek van de kerken van 1973. Het is die versie die nog altijd in het nieuwe liedboek staat als lied 736.

“Sion mijn vaderland, land aan de overkant vol melk en honing,
stad in het gouden licht, glanzende opgericht, stad van mijn koning.

(...)

Immers ik weet het niet welk een geweldig lied aan wordt geheven,
weet niet welk vergezicht daar in het zalig licht ons wordt gegeven.”

Het is de bedoeling dat dit lied met ons meegaat als we het komende jaar met elkaar spreken over het jaarthema: de kerk van de toekomst. Natuurlijk moeten we het heel concreet hebben over onze kerk en hoe wij als kleine gemeenschap in de praktijk met elkaar het vuur van de geest brandende houden. Tegelijkertijd lijkt het mij goed om het niet alleen maar over cijfers en prognoses te hebben, maar ook over de Geest van het visioen, over de droom van de Grote Toekomst.

Ds. Sara Dondorp

Bron: Hervormde Gezangbundel 1938, gezang 126; www.liedboekcompendium.nl/lied/746-sion-mijn-vaderstad-

Ds. Sara Dondorp

Gepubliceerd in de, De Schakel. Maandblad van de protestantse gemeente te Chaam, oktober 2018.